

บทที่ 7

การเคลื่อนที่ผ่านกัน

- 7.1 คำนำ
- 7.2 การกำเนิด
- 7.3 รอยเลื่อนแปลงในมหาสมุทร
- 7.4 รอยเลื่อนแปลงบนบก
- 7.5 ขอบทวีปเลื่อน

บทที่ 7

การเคลื่อนที่ผ่านกัน

7.1 บทนำ

ตามที่กล่าวไว้ในบทต้นๆ รอยเลื่อนแปลง (transform fault) ประกอบด้วยขอบของแผ่นเปลือกโลกสองแผ่นที่ประกบกันโดยการเคลื่อนที่ผ่านกัน และผลของการเคลื่อนที่ไม่ทำให้แผ่นเกิดขึ้นมาใหม่หรือสูญหายไป การเคลื่อนที่ดังกล่าวนี้ค้นพบครั้งแรกในมหาสมุทรแปซิฟิกด้านตะวันออกเฉียงเหนือจากความผิดปกติทางแม่เหล็ก (รูป 7.1) โดยพบว่าเกิดการเคลื่อนตำแหน่ง (offset) ตามแนวรอยแตกขนาดใหญ่ เช่น ระยะเวลาเลื่อนยาวถึง 1,450 กิโลเมตร ตามแนวรอยเลื่อนเมนโดซิโนและไฟโอเนีย ซึ่งเป็นรอยเลื่อนแบบซ้ายเข้า และระยะเวลาเลื่อนยาวกว่า 60 กิโลเมตร ตามแนวรอยเลื่อนเมอร์เรย์

ปัญหาสำคัญที่น่าขบคิดก็คือ รอยเลื่อนเหล่านี้ไปสิ้นสุดที่ใด ซึ่งคำตอบนี้ได้จากการค้นพบของศาสตราจารย์ วิลสัน ในปี ค.ศ. 1965 โดยเขาอธิบายว่ารอยเลื่อนดังกล่าวน่าจะไปสิ้นสุดที่ปลายของแผ่นเปลือกโลกอีกแผ่นหนึ่งในลักษณะดังกล่าว วิลสันได้ตั้งชื่อรอยเลื่อนลักษณะนี้ว่า รอยเลื่อนแปลง (transform fault) ซึ่งการเคลื่อนด้านข้างของรอยเลื่อนเกิดได้โดยการสร้างแผ่นเปลือกโลกใหม่ตรงสันสมุทรหรือเกิดการมุดตัวของแผ่นเปลือกโลกตรงเขตมุดตัว

รูป 7.1 แสดงภาพจากด้านบนของสันสมุทร ซึ่งเกิดการเคลื่อนที่โดยการเลื่อนแบบแปลง (transform) (a) และแบบทวนกระแส (transcurrent) (b) ซึ่งการเลื่อนแบบทวนกระแสเป็นการเลื่อนแบบเหลื่อมซ้อน (หรือซ้ายเข้า) ไปตามแนวระนาบ ซึ่งผลทำให้การเคลื่อนที่แบบไม่มีจุดจบจากสันสมุทรตามระนาบรอยเลื่อนและส่วนรอยเลื่อนแปลงจะแสดงการเลื่อนเฉพาะระหว่างระยะห่างของสันสมุทรที่แยกจากกัน โดยการเคลื่อนที่ผ่านกันแบบเหลื่อมขวา (หรือขวาเข้า) ดังนั้นรอยเลื่อนแปลงจึงต่างจากรอยเลื่อนชนิดอื่นตรงที่พื้นที่ในระหว่างที่รอยเลื่อนเคลื่อนผ่านไม่มีการสร้างใหม่หรือถูกทำลายลงเลย

ศาสตราจารย์ วิลสัน ได้จำแนกรอยเลื่อนแปลงออกเป็น 6 ชนิด ตามที่ปรากฏใน **รูป 7.2** โดยที่แผ่นที่เคลื่อนตัวออกจากสันสมุทรอาจมุดตัวลงหรือเสยเกยขึ้นในเขตมุดตัวก็ได้ ใน **รูป 7.2** (a) แสดงลักษณะ 6 แบบของรอยเลื่อนแปลงแบบขวาเข้า (การเคลื่อนที่แบบตรงข้ามคือซ้ายเข้าก็แบ่งเป็น 6 ลักษณะได้เช่นกัน) ใน **รูป 7.2** (b) แสดงวิวัฒนาการของการเคลื่อนที่ผ่านกัน ใน **รูป 7.2** (b) แสดงว่าวิวัฒนาการของการเคลื่อนที่ผ่านกัน ใน **รูป 7.2** กรณี (i) และ (v) ไม่แสดงการเปลี่ยนแปลงรูปไปตามกาลเวลา ส่วน (ii) และ (iv) แสดงระยะเลื่อนที่ยาวขึ้น และ (iii) และ (vi) แสดงระยะเลื่อนสั้นลงไปตามกาลเวลาทางธรณีวิทยา

อีกสองปีถัดมา ศาสตราจารย์ ไชด์ (Sykes, 1967) ได้วิเคราะห์ทั่วโลกแผ่นดินไหวในบริเวณแถบสันกลางมหาสมุทรแอตแลนติกแถบเขตศูนย์สูตรและพบว่าแผ่นดินไหวในบริเวณแถบสันสมุทรจริงๆ เกิดจากรอยเลื่อนปกติในแนวประมาณเหนือ-ใต้ ตามแนวสันพอดี ส่วนแผ่นดินไหวที่เกิดตามแนวระยะแยกที่ขวางกับสันสมุทรพบมากกว่าและปลดปล่อยพลังงานมากกว่าถึงหนึ่งร้อยเท่า และนัยการเลื่อนเป็นแบบเหลี่ยมข้างชนิดขวาเข้า และเมื่อไกลออกไปจากแนวรอยแยกไม่พบแผ่นดินไหวเลย

7.2 การกำเนิด

ก่อนการค้นรอยเลื่อนแปลง (รูป 7.3) นักธรณีวิทยาส่วนใหญ่เชื่อว่ารอยแยกขนาดใหญ่ที่วางตัวขนานกันและตั้งฉากกับสันกลางมหาสมุทรแอตแลนติกในแถบเส้นศูนย์สูตรระหว่างอเมริกาใต้กับอฟริกาและมักจะเรียกกันว่ารอยเลื่อนทวนกระแสแบบซ้ายเข้า แต่ศาสตราจารย์ วิลสัน (Wilson, 1965) แย้งว่าที่ถูกต้องเราควรเรียกรอยเลื่อนแปลงแบบขวาเข้า และสรุปว่าวิวัฒนาการของรอยเลื่อนดังกล่าวน่าจะมีส่วนสัมพันธ์กับการเกิดร่องแยก (rifting) ซึ่งในที่สุดพัฒนาไปเป็นการเปิดออกของมหาสมุทรแอตแลนติก ในรูป 7.3 a แสดงถึงทวีปที่แต่เดิมประกอบด้วยแนวการอ่อนทั้ง 2 แนว ต่อมาเมื่อทวีปเกิดแรงถึงในทิศที่ขนานกับแนวอ่อนตัวนั้นจึงเกิดรอยแตกเป็นร่องลึกวางตัวตั้งฉากกับทิศทางการดึงออก และในที่สุดจึงเกิดรอยเลื่อนตามแนวการอ่อนตัว (รูป 7.3 b) หลังจากนั้น (รูป 7.3 c) สันสมุทรยังคงรักษารูปร่างเดิมไว้ และส่วนที่ขนานกับเส้นอ่อนตัวจึงพัฒนาไปเป็นรอยเลื่อนแปลง (transform fault) ซึ่งมีพลังเฉพาะในส่วนที่อยู่ระหว่างสันสมุทรที่แยกจากกัน ตำแหน่งรอยเลื่อนแปลงเหล่านี้ก็อยู่ตรงส่วนที่เป็นร่องแยกเดิมและแสดงลักษณะเหมือนว่าสันสมุทร ปรากฏอยู่ในตำแหน่งกลางสมุทรขณะที่พื้นทะเลแผ่ขยายไปเรื่อยๆ

ในรูป 7.4 เป็นตัวอย่างของรอยเลื่อนแปลงที่ไปสู่ทางตอนเหนือของมหาสมุทรแอตแลนติกในยุคเทอร์เชียรีตอนต้น สันกลางมหาสมุทรแอตแลนติกแตกเป็นสองแขนง แขนงทางตะวันตกอ้อมเกาะกรีนแลนด์ไปทางอ่าวแม็ฟฟิน และสิ้นสุดที่รอยเลื่อนเวกเจนเนอร์ (Wegener Fault) ซึ่งเป็นรอยเลื่อนแปลงชนิดซ้ายเข้า ส่วนแขนงด้านตะวันออกผ่านเกาะไอซ์แลนด์ และไปสิ้นสุดที่สปิตเบอร์เจน (Spitbergen) ตรงรอยเลื่อนเดอ์เกีย (De Geer Fault) ซึ่งเป็นรอยเลื่อนแปลงแบบขวาเข้าที่ต่อเลยไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือจนถึงไซบีเรีย และแปลงรูปไปเป็นเขาวอร์โตยาส์อันเป็นผลจากการหมุนรอบจุดหมุนตรงเกาะนิวไซบีเรีย (ดูรูป 7.4 ในวงกลม)

หลักฐานที่สนับสนุนว่ารอยเลื่อนแปลงเกิดขึ้นตรงแนวอ่อนตัวเดิม ได้แก่ การที่แนวรอยเลื่อนแปลงที่ค้นพบโดยนักธรณีวิทยาอังกฤษ (Garson & Krs, 1976) ว่า เคลื่อนสันสมุทรของทะเลแดงไปในทวีป (อาหรับและอฟริกา) และพบว่าแนวรอยเลื่อนนี้จะวางตัวสอดคล้องกับแนวรอย

แตกที่ปรากฏในหินมหาสมุทรพรีแคมเบรียนของเขตหินเก่าอาหรับและนูเบีย (Arabian & Nubian shields) ซึ่งจากหลักฐานนี้ทำให้ Dixon และคณะ (1987) เชื่อว่า โครงสร้างของหินมหาสมุทรพรีแคมเบรียนที่วางตัวในแนวเหนือใต้เป็นตัวควบคุมรูปร่างของทะเลแดง

รอยเลื่อนแปลงนี้เกิดขึ้นได้ทั้งในแผ่นทวีปและแผ่นสมุทร ในทะเลเราสามารถตรวจหาแนวรอยเลื่อนนี้ได้โดยง่าย เนื่องจากแทบไม่มีตะกอนปกคลุมในรอยเลื่อนแยก แต่บนแผ่นดินการตรวจหารอยเลื่อนแบบนี้ทำได้ยากกว่ามาก เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงลักษณะโครงสร้างเดิมหลายครั้ง แต่ในทะเลก็อาจเข้าใจรอยเลื่อนได้ยากกว่าเนื่องจากต้องตรวจสอบจากหินน้ำทะเลไปหลายกิโลเมตรกว่าจะถึงพื้นทะเล และเป็นพื้นที่ทราบมานานแล้วจากการตรวจสอบรอยเลื่อนแปลงนี้โดยตรงในบริเวณเฟมัส (FAMOUS) โดย Choukroune และคณะ (1978) ว่ารอยเลื่อนแปลงเป็นกลุ่มรอยเลื่อนเล็กๆ รวมกัน (swamps) และมีขนาดกว้างโดยรวมประมาณ 30-1,000 เมตร ต่อมาจึงพบว่ารอยเลื่อนแปลงที่เป็นกลุ่มรอยเลื่อนนี้แผ่ขยายจนกว้างขึ้นกว่าที่คิดมาก และมักเกิดร่วมกับสันสมุทรที่เคลื่อนเร็ว เช่น สันสูงแปซิฟิกตะวันออก (East Pacific Rise) (ดู Searle, 1983)

7.3 รอยเลื่อนแปลงในมหาสมุทร

รอยเลื่อนแปลงที่ปรากฏในมหาสมุทรมักแสดงด้วยรอยแตกขนาดใหญ่ที่จับเส้นตรงลึก และเป็นแนวยาวขนานไปกับแนวโค้งที่วางตัวตั้งฉากกับสันสมุทรส่วนที่เลื่อนตัวออก (Bonati & Crane, 1984) รอยเลื่อนแปลงเป็นผลจากการหดตัวเนื่องจากการเย็นตัว (thermal contraction) ในทิศของแกนสันสมุทร โดยแรงเค้นภายในจากการหดตัวนี้มากกว่าความแข็งแรงของหินต่อการแตก จนทำให้รอยแตกพัฒนาจากแนวการอ่อนตัวของแผ่นเปลือกโลกบริเวณนั้น

จากการเก็บตัวอย่างหินจากเรือขุดดำน้ำทำให้เราพบว่าแผ่นสมุทรประกอบด้วย หินบะซอลต์ปกติและหินซึ่งแสดงการแปรสภาพและความเครียดเฉือน โดยมีมวลลึกลงหินเซอร์เพนทีไนต์ปรากฏที่ฐานรอยเลื่อน

ในสันกลางมหาสมุทรแอตแลนติกบริเวณเส้นศูนย์สูตร พบหินเซอร์เพนทีไนต์มากมายในบริเวณรอยแตก ซึ่งทำให้เกิดมีหินอัลนีเอลคาไลต์แทรกดันขึ้นมาโดยมีน้ำร้อนและสินแร่ด้วย ในบริเวณหมู่เกาะเซนต์ปีเตอร์ (St. Peter Islands) กลางมหาสมุทรแอตแลนติก ซึ่งอยู่บนสันสมุทรที่ประกอบด้วยรอยแตกเซนต์พอล (St. Paul Fracture Zone) มักประกอบด้วยหินเพอร์ริโดไทท์เนื้อโลก (mantle peridotite)

ในบริเวณแถบมหาสมุทรแอตแลนติกตอนเหนือ หินในบริเวณรอยเลื่อนแปลงมีความหนาไม่เท่ากัน แต่ส่วนใหญ่มีบางไม่เกิน 2 กิโลเมตรและอาจกว้างหลายสิบกิโลเมตร และมีโครงสร้างภายในต่างกันด้วย โดยไม่ปรากฏชั้นหินแกบโบร (layer 3) ดังนั้นชั้นหินจึงประกอบด้วยหินบะซอลต์ (layer 2) ที่แสดงรอยแตกมากมาย และแปลงเปลี่ยนไปมากโดยน้ำร้อน

(hydrothermally altered) และรองรับด้วยหินอัคนีสีเข้มจัดที่กลายเป็นหินเซอร์เพนทีไนต์ เชื่อกันว่าชั้นที่บางนี้อาจมาจากหินหรือหินชนิดขาดออกซิเจน (รีดักชัน) (reduced magma) ที่เคลื่อนเข้ามาในสันสมุทร

Cannat และคณะ (1995) พบว่าหินเซอร์เพนทีไนต์ปรากฏมากกว่าที่คิดไว้ในพื้นที่สันสมุทร แม้ที่อยู่ห่างไกลจากนอยเลื่อนแปลงจากการเก็บตัวอย่างบริเวณสันสมุทรตอนเหนือแถบเส้นรุ้ง 22-24° เหนือ พบว่าบริเวณที่แสดงแรงโน้มถ่วงค่าบวก แสดงถึงเปลือกโลกที่ยาว ที่ประกอบด้วยหินเซอร์เพนทีไนต์ถึง 2.3 % ของหินทั้งหมด โดยไม่ต้องพบหินบะซอลต์เลย พวกเขาได้อธิบายว่าการที่พบหินเซอร์เพนทีไนต์สันสมุทรเพราะแผ่นสมุทรถูกแบ่งเป็นส่วนๆ ตามรอยแตกมากมาย และอาจมาจากการเคลื่อนตัวของหินหนืดเข้ามาในบริเวณสันสมุทรเคลื่อนตัวช้าด้วย ดังนั้นในบริเวณสันสมุทรลำดับชั้นหินอัคนีจึงเป็นปกติ แต่พอห่างจากสันสมุทรออกไปไกลๆ มีหินหนืดแทรกดันไปไม่ได้ไกลพอที่จะให้หินบะซอลต์ได้ จึงปรากฏเป็นหินอัคนีสีเข้มที่ต่อมาสัมผัสกับน้ำทะเลจนกลายเป็นหินเซอร์เพนทีไนต์ลักษณะดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญเพราะอธิบายได้ว่าหินเซอร์เพนทีไนต์มักปรากฏมากมายในบริเวณที่สันสมุทรเคลื่อนตัวช้า ทำให้หินเพอร์โดไทต์ ซึ่งโดยปกติทำปฏิกิริยากับน้ำทะเลได้ดีกว่าหินบะซอลต์ กระบวนการผุพังทางเคมีของหินเพอร์โดไทต์จึงปลดปล่อยโลหะ Mg, Ni, Cr, และธาตุโลหะมีค่าได้ง่าย นอกจากนั้นหินเซอร์เพนทีไนต์ที่ประกอบด้วยแร่มีน้ำในตัวมากกว่าหินบะซอลต์จึงเป็นตัวจัดหาน้ำให้กับชั้นลึมน้ำโลกได้มากมาย ขณะเกิดการมุดตัวของแผ่นเปลือกโลก

รอยเลื่อนแปลงเป็นตัวกลางทำให้หินมหาสมุทรอายุต่างๆ มาขนานกัน และในบทย่อยๆ ทำให้เราพบว่า ความลึกของพื้นทะเลเป็นสัดส่วนกับรากกำลังสอง (square root) ของอายุหิน จึงชัดเจนว่าเราอาจพบหน้าผาชันเมื่อมองขวางรอยเลื่อน และผาจะยิ่งชันเมื่อหินที่ทำให้เกิดผาอ่อนมากๆ (ดูรูป 7.5 และ 7.6 b) อัตราการยุบตัวของแผ่นสมุทรจึงขึ้นกับอายุหินด้วย นั่นคือ การทรุดตัวจะเกิดขึ้นน้อยลงในบริเวณผาชันที่มีอายุมากกว่าเสมอ โดยที่ผาชันนี้อาจแสดงความต่างระดับมากถึง 6 กิโลเมตร ร่องลึกในรอยเลื่อนทรุดบ่อยครั้งที่แสดงความต่างระดับมากกว่าสันนูนมาก (ดูรูป 7.6 b & c) ดังนั้นเราจึงใช้ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับความลึกเหมือนสันกลางสมุทรไม่ได้ สันนูนในเขตรอยเลื่อนแปลงไม่ได้เกิดจากหินภูเขาไฟหรือจากจุดร้อน หรือจากการยกตัวของแผ่นสมุทรเหมือนของสันสมุทร เป็นที่เชื่อกันในปัจจุบันว่าการเกิดสันนูนน่าจะมาจากชนิดแรงเค้นทั้งแบบดึงและแบบดันที่กระทำในทิศทางกับแนวรอยเลื่อน ซึ่งแรงเค้นดังกล่าวนี้อาจมาจากการเคลื่อนตัวของแผ่นสมุทรที่เปลี่ยนแปลงไปนั่นเอง เพื่อตอบสนองต่อแนวรอยเลื่อนที่ไม่ตั้งฉากกับสันสมุทร และในบางครั้งความสูงของสันนูนหรือความต่างระดับกับพื้นที่ข้างเคียงอาจมากพอที่จะทำให้อายุของมันไหลผ่านน้ำได้ เช่น ที่ปรากฏเป็นเกาะ เซนต์ปีเตอร์ (พอล) นั่นเอง Lowrie และคณะ (1986) ค้นพบว่าในแนวรอยเลื่อนแปลงบางแห่ง ผาอาจปรากฏในบริเวณเขตหินอายุ 100

ล้านปีในมหาสมุทรได้ โดยยังคงความอ่อนตัวของเปลือกโลกบริเวณนั้น และมาจากการเงินตัวของแผ่นสมุทร

มีหลายบริเวณที่พบว่ารอยเลื่อนแปลงที่มีระนาบรอยเลื่อนไม่สอดคล้องกับทิศทางการเคลื่อนที่ของสันสมุทร ด้วยเหตุนี้จึงอาจมีบางส่วนของรอยเลื่อนเกิดการดึงออกได้ จนทำให้รอยเลื่อนแปลงเกิดการปรับตัวเองใหม่เพื่อให้ตัวมันวางตัวขนานกับสันสมุทรให้ได้ โดยการแบ่งแยกรอยเลื่อนเดิมออกเป็นรอยเลื่อนย่อยๆ (ดูรูป 7.7 a) และเราเรียกระบบรอยเลื่อนที่สร้างเปลือกโลกใหม่ว่า รอยเลื่อนแปลงรั่ว (leaky transform fault) อ่าวคาลิฟอร์เนียจัดเป็นตัวอย่างที่ดีของรอยเลื่อนรั่วที่แยกแหลมบาจาจากอะฟอร์เนียออกจากประเทศเม็กซิโก (รูป 7.7 b) ในบางครั้งรอยเลื่อนแปลงรั่วอาจเกิดจากการเปลี่ยนตำแหน่งขั้วการหมุน (pole of rotation) ตัวอย่างเช่น ที่ร่องเคย์แมน (Cayman Trough) เป็นรอยเลื่อนแปลงรั่วที่พบทางด้านตะวันตกของรอยต่อตอนเหนือของแผ่นคาบิปปิเยนกับแผ่นอเมริกาเหนือ

7.4 รอยเลื่อนแปลงบนบก

7.4.1 บทนำ

โดยปกติรอยเลื่อนแปลงนี้พบเห็นบนบกหรือเปลือกทวีปมักเรียกว่ารอยเลื่อนเหลี่ยมข้าง (strike-slip หรือ wrench fault) ซึ่งการเคลื่อนตัวเกิดในแนวระดับบนระนาบรอยเลื่อนที่เกือบอยู่ในแนวตั้ง ถ้าเป็นรอยเลื่อนที่ตัดผ่านแผ่นธรณีภาค (lithospheric plate) เราเรียกว่ารอยเลื่อนหลัก (fundamental fault) แต่เฉพาะรอยเลื่อนแปลงเท่านั้นที่แสดงรอยต่อระหว่างแผ่น ตัวอย่างรอยเลื่อนแปลงซึ่งเลื่อนแผ่นทวีปก็คือรอยเลื่อนซานแอนเดรียส (San Andreas Fault) ในรัฐคาลิฟอร์เนีย และรอยเลื่อนอัลไพนในนิวซีแลนด์ ซึ่งเลื่อนแบบทางขวา และรอยเลื่อนเดทซีที่ติดกับเขาบิตลิส (Bitlis Mountain) ในเตอร์กี (Turkey) ซึ่งเลื่อนแบบทางซ้าย รอยเลื่อนหลักไม่แสดงรอยต่อแผ่นธรณีปัจจุบัน เช่น รอยเลื่อนเกรทเกลน (Great Glen Fault) ในสก๊อตแลนด์ รอยเลื่อนไพเรเนียน (Pyrenean Fault) และรอยเลื่อนอินซุบริก (Insubric Fault) ของเทือกเขาแอลป์

รอยเลื่อนเหลี่ยมเข้มนักทำให้เกิดลักษณะภูมิประเทศหลากหลาย ซึ่งอาจเป็นผารอยเลื่อน (fault scarp) ร่องลึกตรงจากการกร่อนหินอ่อนที่ขนานหินแข็งหรือการกร่อนหินเบรกเซียในรอยเลื่อน หรือลักษณะจากการเลื่อนตัว เช่น ร่องน้ำ โตรกเขา (canyons) หรือสันเขา (ridges)

รอยเลื่อนในมหาสมุทรมักแสดงลักษณะเป็นร่องตรงยาว แต่บริเวณรอยต่อระหว่างแผ่นทวีปรอยเลื่อนแปลงแสดงโครงสร้างที่ยู่ยากกว่ามาก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความหนาและความ

แข็งแกร่งของแผ่นทวีปกับแผ่นสมุทร และความเป็นวิวิธพันธ์ของแผ่นทวีปที่อาจมีแนวอ่อนตัวซับซ้อน เนื่องจากประกอบด้วยแผ่นธรณีหลากหลายชนิดประกอบกัน

สำหรับในเรื่องของรอยแปลง เราต้องแยกให้ได้ถึงชนิดของรอยเลื่อน ซึ่งได้แก่รอยเลื่อนแปลง (transform fault) ที่หมายถึง รอยแตกเลื่อนหลัก เขตรอยเลื่อนแปลง (transform fault zone) ที่หมายถึงชุดของรอยเลื่อนที่ขนานกัน โดยแผ่อกและกลับมาเชื่อมต่อกับรอยเลื่อนหลัก ภายในระยะกว้างประมาณ 10 กม และระบบรอยเลื่อนแปลง (transform fault system) ซึ่งเป็นชุดของรอยเลื่อนมุมชัน ที่ขนานกับรอยเลื่อนหลัก ภายในระยะกว้าง 500 กม และมักประกอบด้วยชุดย่อย (subset) ที่วางตัวทำมุมกับรอยเลื่อนหลัก

รูป 7.8 แสดงถึงระบบรอยเลื่อนแปลงซานแอนเดรียสในภาคตะวันตกของอเมริกา ซึ่งเกิดมาตั้งแต่สมัยโอลิโกซีน และส่วนที่อยู่บนทวีปถูกควบคุมด้วยระบบรอยแตก ที่อยู่ระหว่างแผ่นทวีปกับแผ่นสมุทร รอยเลื่อนนี้ทำให้เกิดการเลื่อนตัวแบบขวาเข้าเป็นระยะทางถึง 1,500 กม ในแนวตะวันตกเฉียงเหนือ-ตะวันตกเฉียงใต้ โดยมีรอยเลื่อนหลัก คือ รอยเลื่อนซานแอนเดรียส (San Andreas Fault ตั้งเขต F เขียนด้วยตัวใหญ่) ในระบบรอยเลื่อนที่ยาวต่อเนื่อง 1,200 กม แต่ก็มีเพียง 300 กม เท่านั้นที่มีการเคลื่อนตัวในแนวระดับ (จริงๆ) ส่วนที่เหลืออีก 1,200 กม (จาก 1,500 กม) มีการเคลื่อนตัวตามรอยเลื่อนที่วางตัวในทิศตะวันตกเฉียงเหนือ ทั้งในเขตรอยเลื่อนและเขตหินคดโค้ง มีรอยเลื่อนบางแนวที่วางตัวในแนวตะวันออกเฉียงเหนือ-ตะวันตกเฉียงใต้ และมีการเลื่อนแบบทางซ้ายเข้า เช่น รอยเลื่อนการ์ลอค (Garlock Fault) และรอยเลื่อนบิกไพน์ (Big Pine Fault) (ดูรูป 7.8) เชื่อกันว่าแผ่นดินไหวแทบไม่เกิดลึกกว่า 15 กม ซึ่งแสดงถึงรอยต่อระหว่างแนวแตก (brittle zone) กับแนวอ่อนนุ่ม (ductile zone) ได้

Zoback และคณะ (1987) ได้แสดงให้เห็นถึงลักษณะลำดับของแรงเค้นในบริเวณระบบรอยเลื่อนซานแอนเดรียส โดยเฉพาะในบริเวณหุบเขาเกรทเซนทรัล (Great Central Valley) ในรัฐแคลิฟอร์เนีย (ดูรูป 7.8) รอยเลื่อนคาลาเวอรัส (Calaveras Fault) และรอยเลื่อนหุบเขาหมี (Bear Valley Fault) แสดงการเลื่อนแบบเปลือกข้างและแบบปกติ แต่ทางตะวันตกการเปลี่ยนลักษณะเป็นแบบอัดเข้า ทำให้เกิดรอยโค้งและการเลื่อนเป็นแบบเปลือกข้างและแบบย้อนขนานกับรอยเลื่อนหลัก จนทำให้แรงอัดเข้าตั้งฉากกับเขตรอยเลื่อน พวกเขายังพบว่า การเลื่อนไม่ส่งผลให้เกิดความร้อนจากการขัดสี ดังนั้นรอยเลื่อนจึงเคลื่อนตัวเพื่อตอบสนองต่อตามแนวที่มีแรงเค้นต่ำมาก (10–20%) พวกเขาจึงสรุปได้ว่า รอยเลื่อนยักษ์นี้ที่มีความอ่อนตัวมาก จนทำให้เกิดการจัดตัวของแรงเค้นได้ง่าย และยังพบว่า ไกลออกจากรอยเลื่อน แรงเค้นเฉือนกลับมีค่าสูงและกักเก็บไว้ด้วยการขัดสีของหินเปลือกโลก เมื่อเทียบกับตรงรอยเลื่อนที่มีค่าต่ำมาก

7.4.2 การเลื่อนข้างอัด และการเลื่อนข้างดึง

รอยเลื่อนเก่าๆ อาจควบคุมตำแหน่งรอยเลื่อนในเขตรอยเลื่อนแปลง และทิศการวางตัวของรอยเลื่อนอาจแยกจากแนวตรงตามวงกลมเล็ก (small circle) ของผิวโลก แนวโค้งของรอยเลื่อนนี้ส่งผลให้เกิดเขตการเคลื่อนเข้าหากัน (convergence) และการเคลื่อนออกจากกัน (divergence) ที่แยกกันอยู่ได้ จนทำให้เราได้รูปร่างตามรอยเลื่อนที่บางส่วนก็แสดงการอัดตัว และบางส่วนก็แสดงการดึงออก (รูป 7.9 a) ตัวอย่างที่เห็นชัดเจนก็คือ เทือกเขาทรานส์เวอส์ (Transverse Ranges) ในรัฐแคลิฟอร์เนีย (รูป 7.8) ซึ่งวางตัวขวางกับรอยเลื่อนหลักซานแอนเดรียส ผลที่ตามมาคือ แรงอัดตัวที่เกิดขึ้นในทิศตะวันออกเฉียงเหนือและตะวันตกเฉียงใต้ ทำให้เกิดเทือกเขานี้ อันเนื่องมาจากการหดสั้นของเปลือก (crustal thickening)

เรามักเรียกการเคลื่อนตัวด้านข้างที่เกิดร่วมกับแรงดึง (extension หรือ divergent strike-slip) ว่า การเลื่อนข้างดึง (transtension) และเรียกการเคลื่อนตัวด้านข้างที่เกิดร่วมกับแรงอัด (compression หรือ convergent strike-slip) ว่า การเลื่อนข้างอัด (transtension) บริเวณที่เป็นการเลื่อนข้างดึงจึงแสดงออกด้วยรอยเลื่อนปกติ การขยายตัวของแอ่งตะกอนและการระเบิดของภูเขาไฟ ขณะที่การเลื่อนข้างอัดแสดงออกด้วยรอยเลื่อนย้อนมุมต่ำ การโค้งและการยกตัวและมักพบได้กับรอยเลื่อนเหลี่ยมข้างที่มีความโค้ง และดังนั้นบริเวณที่ถูกยกตัวจึงเป็นตัวการนำตะกอนเข้าไปสู่ที่ต่ำหรือแอ่งตะกอนได้

7.4.3 แอ่งดึงออก (Pull-apart basins)

เมื่อส่วนโค้งของรอยเลื่อนเหลี่ยมข้างหรือเลื่อนด้านข้างเด่นขึ้น หรือเมื่อรอยเลื่อนขนานคู่หนึ่งเข้ามาใกล้กันและสิ้นสุดเมื่อพบรอยเลื่อนอีกรอยหนึ่ง อาจทำให้เกิดการดึงออกจนเป็นแอ่ง (รูป 7.9 b) หรืออาจเกิดการดันเข้าจนเป็นสันนูน (รูป 7.9 c) ที่แสดงชั้นหินที่เปลี่ยนลักษณะไปหรือเลื่อนย้อนขึ้นได้ และโดยปกติเราเรียกแอ่งตะกอนที่เกิดจากแรงดึงออกลักษณะนี้ว่า แอ่งดึงออก (pull-apart basin) แอ่งดึงออกที่มีการศึกษามาก เช่น เดดซี (Dead sea) และแอ่งซัลตัน (Salton Trough) ทางตอนใต้ของ California ซึ่งแอ่งซัลตันตั้งอยู่บนรอยเลื่อนซานแอนเดรียสทางตอนเหนือของอ่าวแคลิฟอร์เนีย และกำลังขยายใหญ่ขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากการเคลื่อนตัวแบบทางขวาไปตามรอยเลื่อนเล็กๆ ที่ขนานกัน และประกอบด้วยชั้นตะกอนยุคใหม่หนาถึง 6 กิโลเมตร ซึ่งทำให้มีความสำคัญทางเศรษฐกิจเพราะเป็นพื้นที่ดีเยี่ยมในการหาน้ำมัน

แอ่งดึงออกเติบโตได้เรื่อยๆ ตามทิศทางการเคลื่อนที่ของรอยเลื่อน โดยที่ตะกอนส่วนที่แก่ที่สุดอยู่ตรงของแอ่ง (ดูรูป 7.10) ขอบของแอ่งตอนแรกอาจเป็นเส้นตรง แต่ต่อมาโค้ง จนกระทั่ง

ถูกดึงออกเป็นส่วนๆ เหมือนเขตถักเปียหรือประสานสาย (braided zone) เชื่อกันว่าเมื่อฐานแอ่งดึงออกเติบโตขึ้น จนในที่สุดจะมีมวลหินอัคนีแทรกดันเข้ามาตรงกลางแอ่ง ซึ่งการปรากฏของหินอัคนีสีเข้มแสดงได้โดยค่าผิดปกติทางแรงโน้มถ่วงที่เป็นบวก (positive gravity anomaly) และเป็นที่ตั้งของแหล่งพลังงานความร้อนใต้พิภพ แต่แอ่งที่มีความยาว 50 – 100 กม. ที่มีการดึงออกไม่มากเท่ากับความแข็งแรงของแผ่น ก็ไม่ปรากฏมวลหินอัคนีแทรกดันเข้ามา อย่างไรก็ตาม Crowell (1974) ได้พยายามวาดรูปลักษณะแอ่งดึงแบบอุดมคติขึ้น ดังแสดงในรูป 7.11

7.4.4 แอ่งลึมรอยเลื่อน

รอยเลื่อนเหลื่อมข้างอาจตีบเข้าหรือบานออกได้ เหมือนรูปผสมเปียสานเกี่ยวกัน (anatomosing pattern) โครงสร้างกลีบบัว (duplex) อาจเกิดขึ้นได้ในส่วนปลายรอยเลื่อน (รูป 7.12) และก็อาจมีโครงสร้างคล้ายกลีบบัวที่เกิดบริเวณส่วนลาดของรอยเลื่อนที่ระยะเคลื่อนไปตามแนวตั้ง ในลักษณะเช่นนี้ทำให้เกิดแอ่งดึงออกที่ประกอบด้วย แอ่งตะกอนที่มีรูปร่างคล้ายเลนซีที่เกิดคู่กับสันนูนเด่นชัดตรงขอบแอ่ง ลักษณะเช่นนี้มีผลมาจากแรงเค้นที่ได้จากรอยเลื่อนเหลื่อมข้างสองรอย ที่ขนานกันจนทำให้แต่ละพื้นที่หรือภูเขาในรอยเลื่อนเกิดการอัดตัวและยกตัวขึ้นเมื่อเกิดการเคลื่อนที่ตามรอยเลื่อนใดๆ แบบบรรจบกันหรือตีบเข้าหากัน และบางภูเขาก็จะทรุดตัวลงถ้าการเคลื่อนที่ตามแนวรอยเลื่อนเป็นแบบบานปลายออกจากกัน (รูป 7.15)

ในรอยเลื่อนที่แสดงลักษณะประสานสายเช่นนี้ พวกที่เคลื่อนที่ตามแนวหรือทิศทาง การเคลื่อนที่ของแผ่นเปลือกโลกจะเด่นกว่าและยาวกว่า โดยมีระยะรอยเลื่อนเกือบครึ่ง ส่วนรอยเลื่อนอื่นที่ไม่ได้อยู่ในทิศหลักก็มักหมุนตัว และมักมีระยะที่ไม่สั้นเปรียบเสมือนรอยเลื่อนหลัก จึงมักมีการเลื่อนตัวตามความลาดชัน ด้วยเหตุนี้ถ้าส่วนโค้งของรอยเลื่อนถูกนำไปสู่บริเวณยึดตัว จึงเกิดรอยเลื่อนเหลื่อมข้างชนิดเฉียงปกติ (normal oblique-slip fault) แต่ถ้าเข้าไปสู่บริเวณอัดตัวก็จะเกิดรอยเลื่อนเหลื่อมข้างชนิดเฉียงย้อน (reverse oblique-slip fault) ได้ แต่ในระดับลึกลงไปรอยเลื่อนประสานสายพวกนี้จะตีบเข้าหากันเป็นรอยเลื่อนเดียว ที่เรียกโครงสร้างดอกไม้ (Harding, 1985) (รูป 7.14) ซึ่งอาจมีทั้งพวกที่เป็นดอกบัวตูม (normal หรือ negative flower structure) ถ้าสัมพันธ์กับรอยเลื่อนปกติและอาจเป็นดอกบัวบาน (positive reverse หรือ flower structure) ได้

7.4.5 โครงสร้างระดับลึก

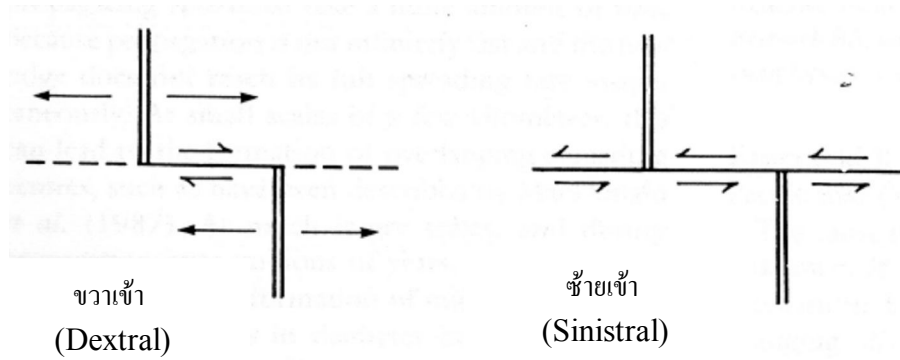
ในปัจจุบันเรามีความเข้าใจโครงสร้างระดับลึกของรอยเลื่อนแปลงอย่างมากมา โดยเฉพาะในบริเวณตอนใต้ของรัฐแคลิฟอร์เนีย จากการศึกษาที่เอกเขাত্রานชเวสพบมวลที่มีคลื่น

ไหวสะเทือนความเร็วสูงอยู่ลึกลงไปประมาณ 40 ถึง 400 กม และแผ่ขยายตัวเองออกไปจากรอยเลื่อนซานแอนเดรียสทางตะวันออกอีก 150 กม และดูเหมือนจะไม่ถูกตัดโดยรอยเลื่อนเลย ข้อมูลจากคลื่นไหวสะเทือนบอกเราว่า รอยเลื่อนยักษ์นี้ตัดเข้าไปในชั้นเปลือกโลกที่หนาประมาณ 35 กม และลึกลงไปใต้น้ำโคลกตอนบนอีกประมาณ 10 กม แต่ส่วนที่ลึกกว่านั้นรอยเลื่อนตัดลงไปไม่ถึง ซึ่ง Hadley & Kanomori (1977) ได้เสนอว่าทั้งนี้อาจเป็นเพราะรอยเลื่อนดังกล่าวอาจปรับระนาบเอียงเทไปเป็นระนาบแนวนอนเมื่อรอยเลื่อนปรากฏลึกไปประมาณ 40 กม อันเนื่องจากการเลื่อนซึ่งแท้จริงแล้วรอยต่อระหว่างแผ่นปรากฏไปทางทิศตะวันออกในระดับลึก (รูป 7.15) ซึ่งแนวคิดนี้ได้รับการยืนยันจากข้อมูลแผ่นดินไหว โดย Nicholson และคณะ (1986) ที่ว่าการเปลี่ยนแปลงได้เกิดขึ้นมากมายจากการหมุนตัวของมวลเล็กๆ ภายในรอยเลื่อน ต่อมา Molnar (1988) ได้ค้นพบว่า การเปลี่ยนแปลงของหินใกล้ผิวโลกเป็นผลจากการเคลื่อนตัวตามแนวระดับของรอยเลื่อน ซึ่งตรวจจับไม่ได้ด้วยข้อมูลการไหวสะเทือน ซึ่งแสดงว่ารอยเลื่อนคงไม่ปรากฏลึกกว่า 10 กม จนทำให้เราแยกความแตกต่างระหว่างเปลือกโลกส่วนบน (upper crust) กับเปลือกโลกส่วนล่าง (lower crust) ได้ และเชื่อว่าเปลือกส่วนล่างไหลได้ แต่บางคน เช่น Lemiszki & Brown (1988) ได้แสดงให้เห็นว่า บางส่วนของรอยเลื่อนซานแอนเดรียสก็ผ่านเข้าไปในชั้นเนื้อโลกได้ โดยรอยเลื่อนมีระนาบที่เกือบตั้ง การเลื่อนตามระนาบนอนเป็นสิ่งสำคัญ เพราะทำให้เราอธิบายการเลื่อนข้างอัดและการเลื่อนข้างดึงได้ และยังทำให้เราอธิบายว่าเปลือกโลกส่วนบน แต่เพราะได้ง่าย ส่วนเปลือกส่วนล่างมีลักษณะอ่อนนุ่มและไหลได้มากกว่า

7.5 ขอบทวีปเลื่อน

เมื่อรอยเลื่อนแปลงเกิดขึ้นขณะเกิดรอยแยกในทวีป (รูป 7.3) ขอบทวีปที่มีรอยเลื่อนแปลงนี้เรียกว่า ขอบทวีปเลื่อน (Sheared continental margin) หรือขอบทวีปแปลง (transform continental margin) บริเวณที่มีการศึกษามาก คือ ขอบชายฝั่งไอวอรี – กานา ตรงปากอ่าวกินี ของทวีปแอฟริกาตะวันตก (รูป 7.16) ซึ่งเกิดขึ้นตอนเปิดมหาสมุทรแอตแลนติกเมื่อประมาณ 125 – 130 ล้านปีมาแล้ว (Masle & Blarez, 1987) จากการศึกษาตัวอย่าง (ขุดเจาะจากเรือ) และข้อมูลไหวสะเทือน ทำให้ทราบถึงวิวัฒนาการการกำเนิดของทวีปเลื่อน ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) เปลือกโลก 2 แผ่นทวีปมาประกบกันด้วยรอยเลื่อนแปลงและประกอบด้วยส่วนแตกประาะในส่วนบนและส่วนอ่อนนุ่มในตอนกลางของเปลือกโลก ซึ่งตอนบนมีโอกาสทำให้เกิดแอ่งดึงออกและทำให้แผ่นเปลือกโลกนั้นหมุนตัว ในรูป 7.16 b เมื่อเกิดการเคลื่อนที่ออกจากกัน แผ่นทวีปเกิดการเลื่อนแปลงและส่วนปลายของรอยเลื่อนแปลงติดกับสันสมุทรจะประกอบด้วยเปลือกทวีปที่บางและดึงตัวออก แอ่งร่องแยง (rifted basin) ที่เกิดใหม่จึงมีการสะสมตะกอนอย่างรวดเร็ว และการยุบตัวก็เกิดขึ้นเรื่อยๆ ในบริเวณที่ยุบตัว และชั้นตะกอนในแอ่งร่องแยงจึงเกิดการโค้งตัวและเลื่อนตัวใน

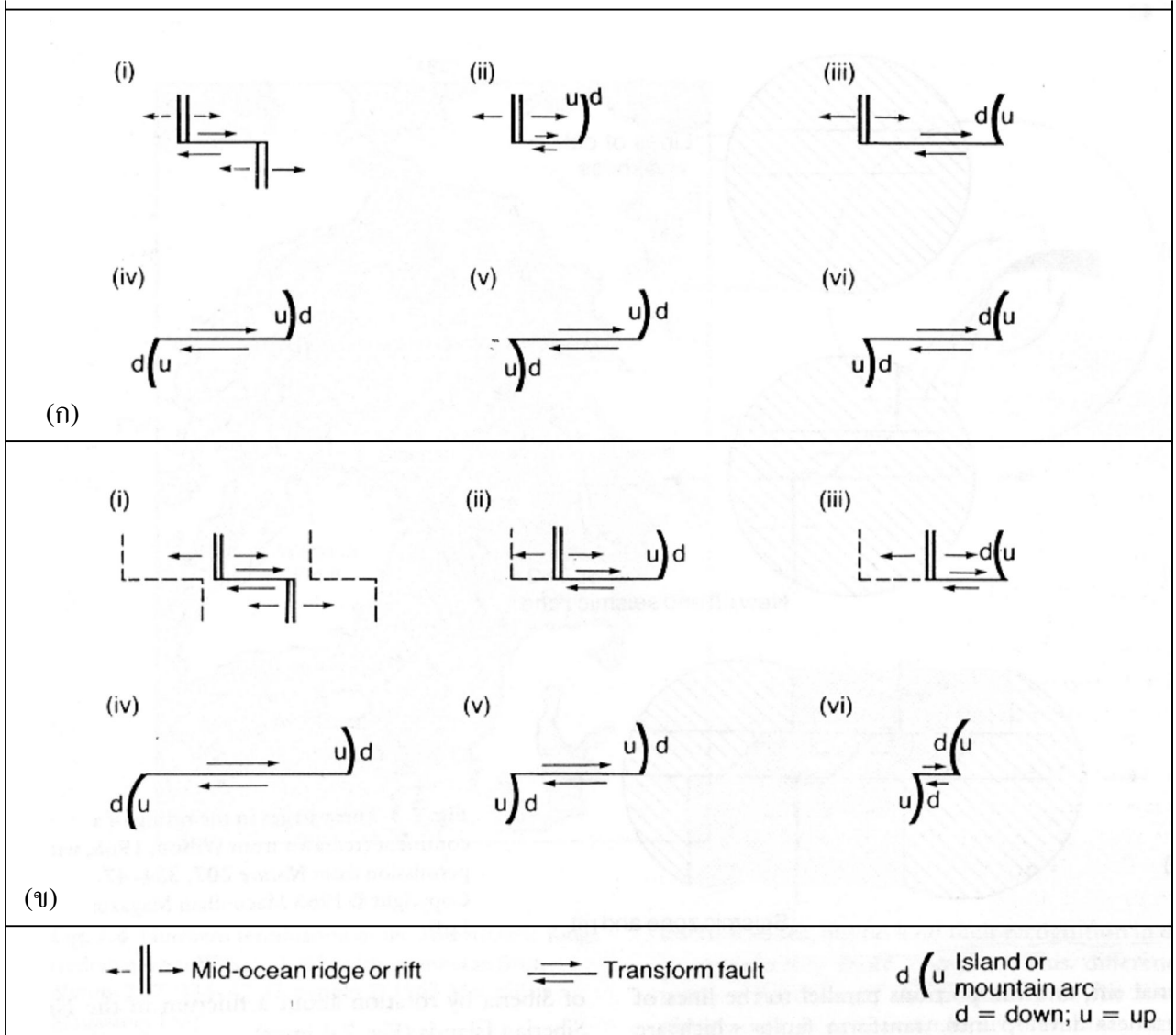
เวลาต่อมา และจึงเกิดการแตกปริทำให้ได้หินเปลือกโลกส่วนมหาสมุทรหรือสันขอบทวีป (marginal ridge) ขึ้นได้ ในรูป 7.16 c จึงเกิดรอยสัมผัสระหว่างแผ่นเปลือกทวีปกับแผ่นเปลือกสมุทร และเกิดขอบเขื่อนผ่านเข้าไปในบริเวณสันสมุทร (สันขอบทวีป) จนการยุบตัวมีอัตราช้าลง จึงเกิดการวางซ้อน (overlap) ของตะกอนบนเขตตะกอนเดิมที่เอียงเทและเปลี่ยนลักษณะ แต่ในที่สุดจึงเกิดการยกตัวของสันขอบทวีป และในขั้นสุดท้าย (รูป 7.16 d) รอยเลื่อนจะมีการเคลื่อนตัวเฉพาะที่อยู่ระหว่างแผ่นสมุทรและกลายเป็นรอยเลื่อนแปลงในที่สุด

(ก) Transform fault

(ข) Transcurrent fault

รูป 7.1.
ลักษณะการเคลื่อนที่ของรอยเลื่อนแปลง Transform fault (ก) และ รอยเลื่อนทวนกระแส Transcurrent fault (ข)

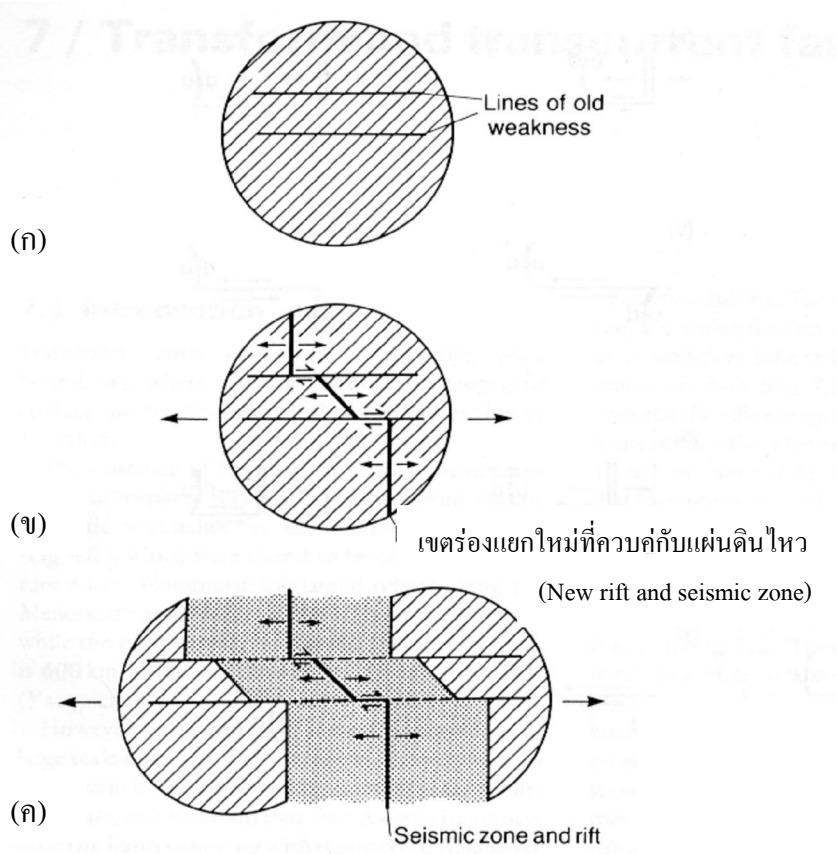

รูป 7.2 (ก) รอยเลื่อนแปลงที่แสดงนัยการเลื่อนขวาเข้าใน 6 ลักษณะการเลื่อน

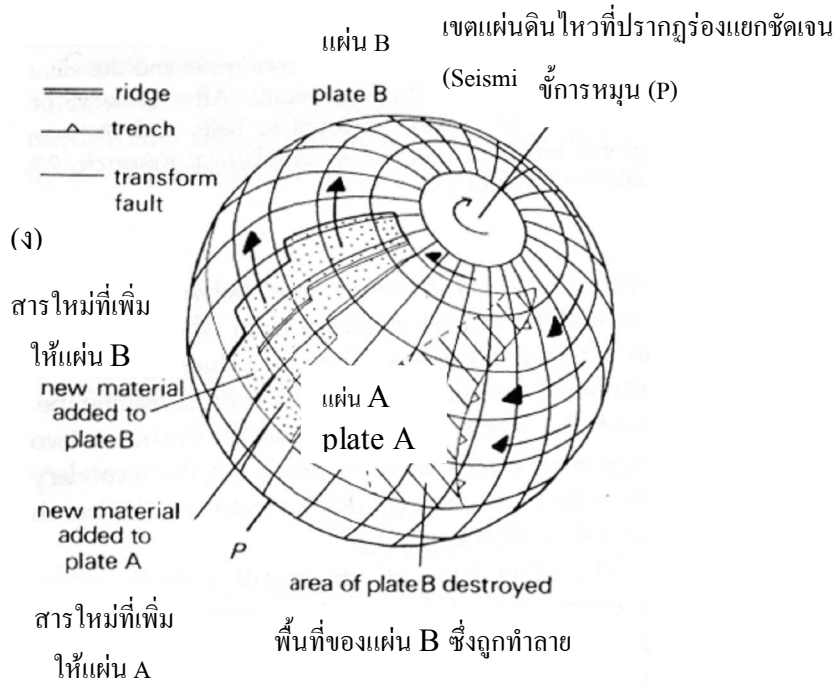
- (i) สันแยกกับสันแยก (ridge to ridge)
- (ii) สันแยกกับแนวโค้งเว้า (ridge to concave arc)
- (iii) สันแยกกับแนวโค้งนูน (ridge to convex arc)
- (iv) แนวโค้งเว้ากับแนวโค้งเว้า (concave arc to concave arc)
- (v) แนวโค้งเว้ากับแนวโค้งนูน (concave arc to convex arc)
- (vi) แนวโค้งนูนกับแนวโค้งนูน (concave convex to convex arc)

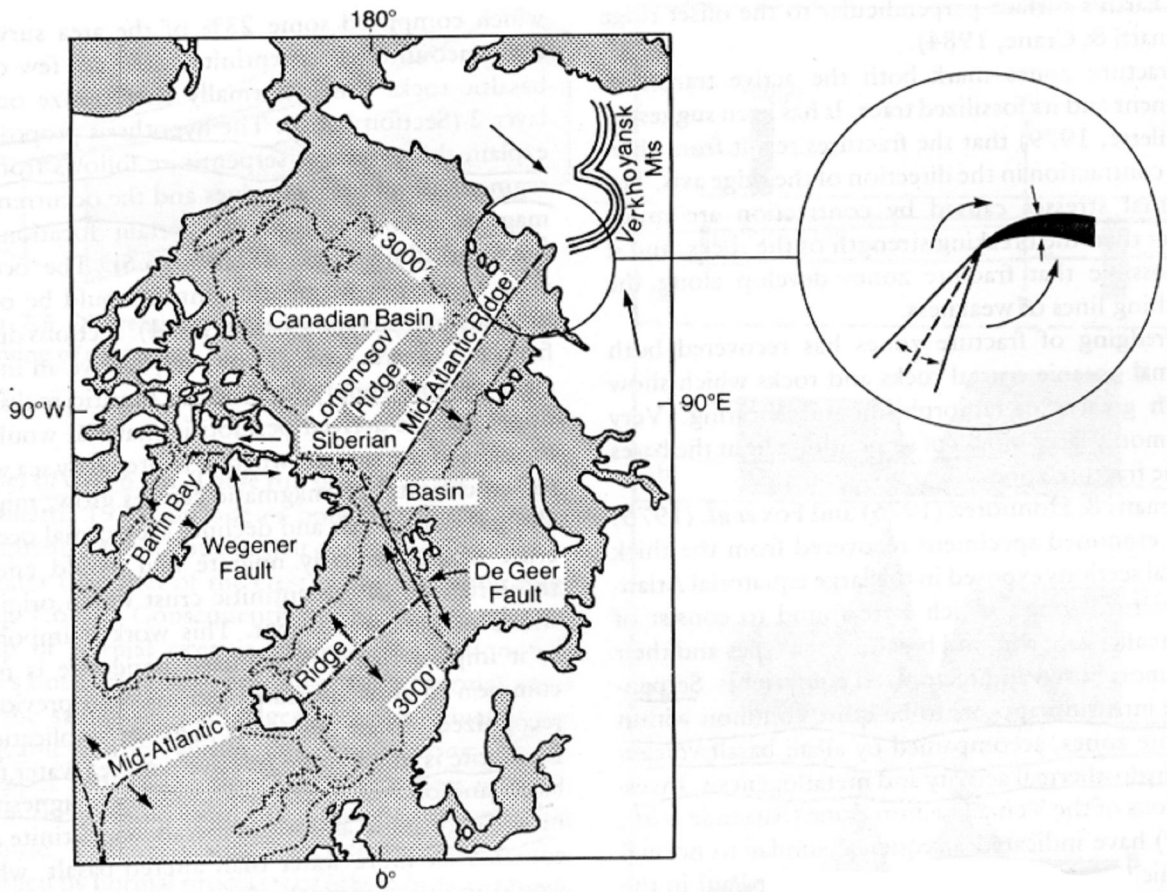
(ข) ลักษณะปรากฏของรอยเลื่อนแปลงเมื่อกาลเวลาผ่านไปชั่วระยะ

ตามแนวคิดของ Wilson (1965)

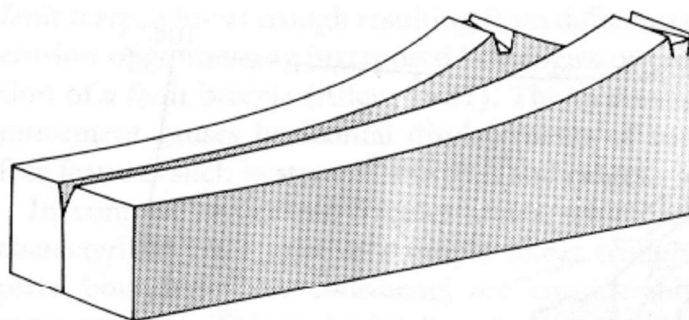

รูป 7.3
 แผนภาพแสดง
 วิวัฒนาการการ
 เกิดร่องแยก 3
 ขั้นตอนในทวีป
 (Wilson, 1965)

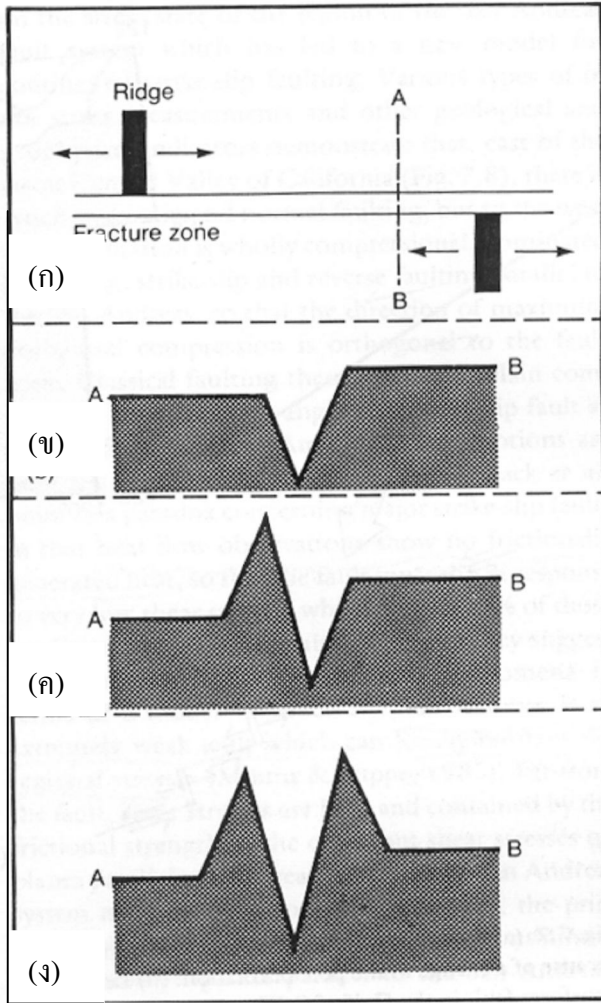

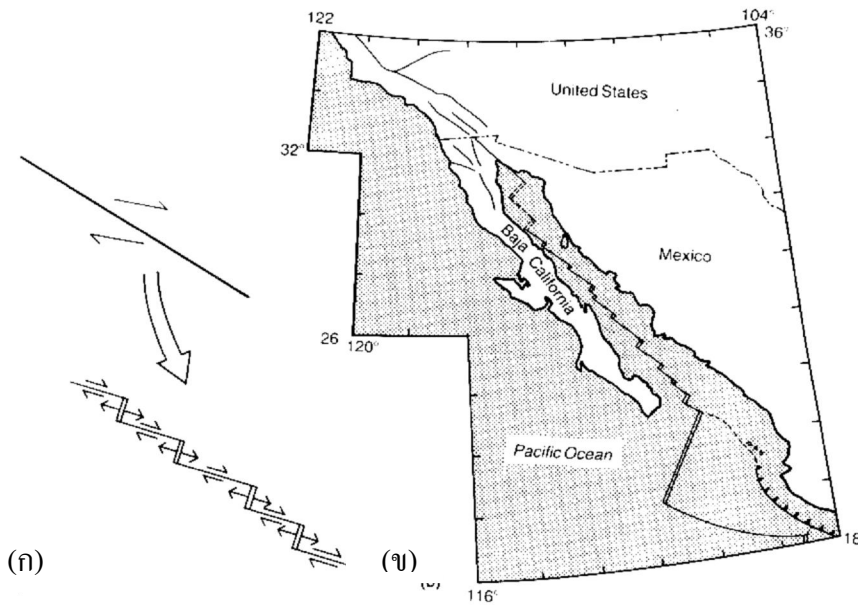
รูป 7.4 แผนที่ขั้วโลกแสดงลักษณะการสิ้นสุดสันกลางมหาสมุทรแอตแลนติก (Wilson, 1965)

รูป 7.5 ลักษณะภูมิประเทศที่แตกต่างกัน เนื่องจากรอยเลื่อนแปลงบริเวณสันสมุทร

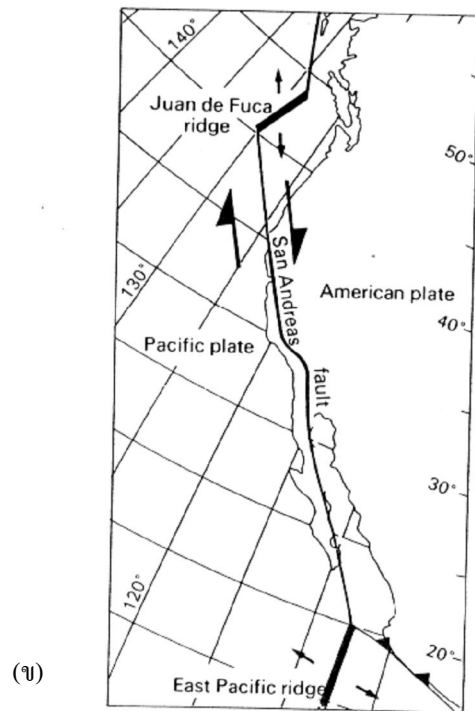
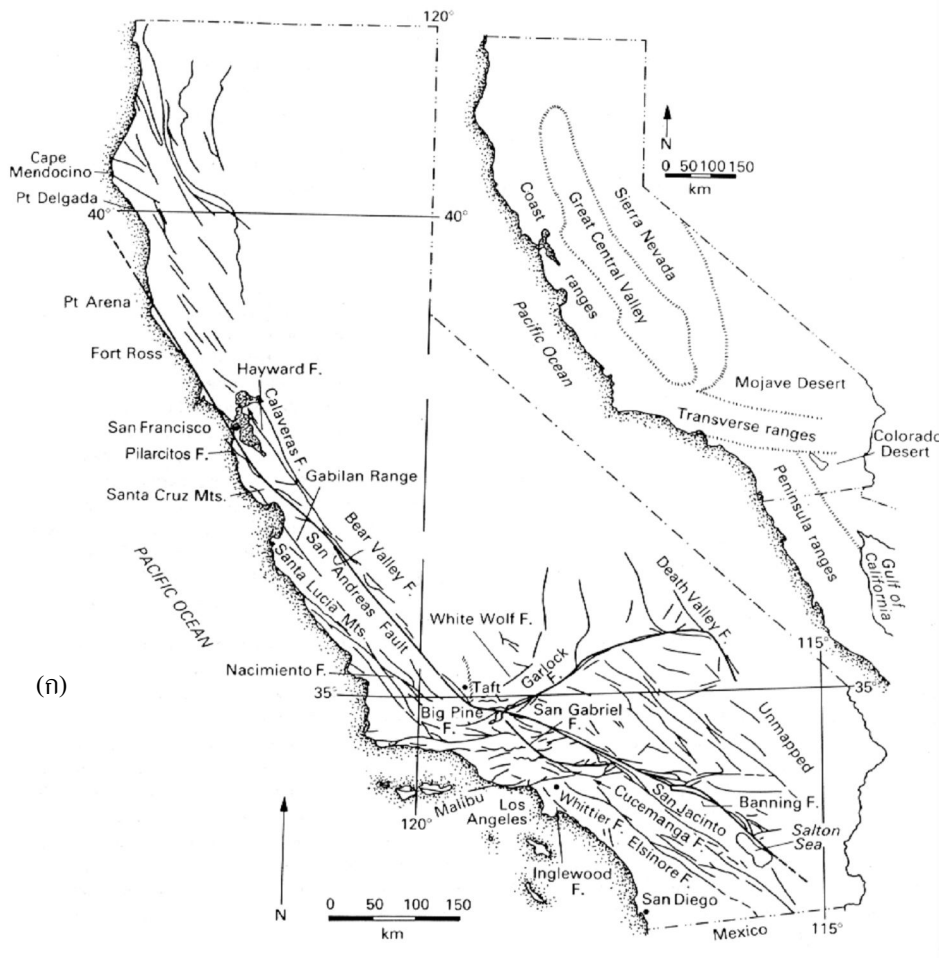

รูป 7.6
ภาพตัดขวางรอย
เลื่อนแปลงแสดง
ลักษณะส่วนฐาน
(Bonatri, 1978)

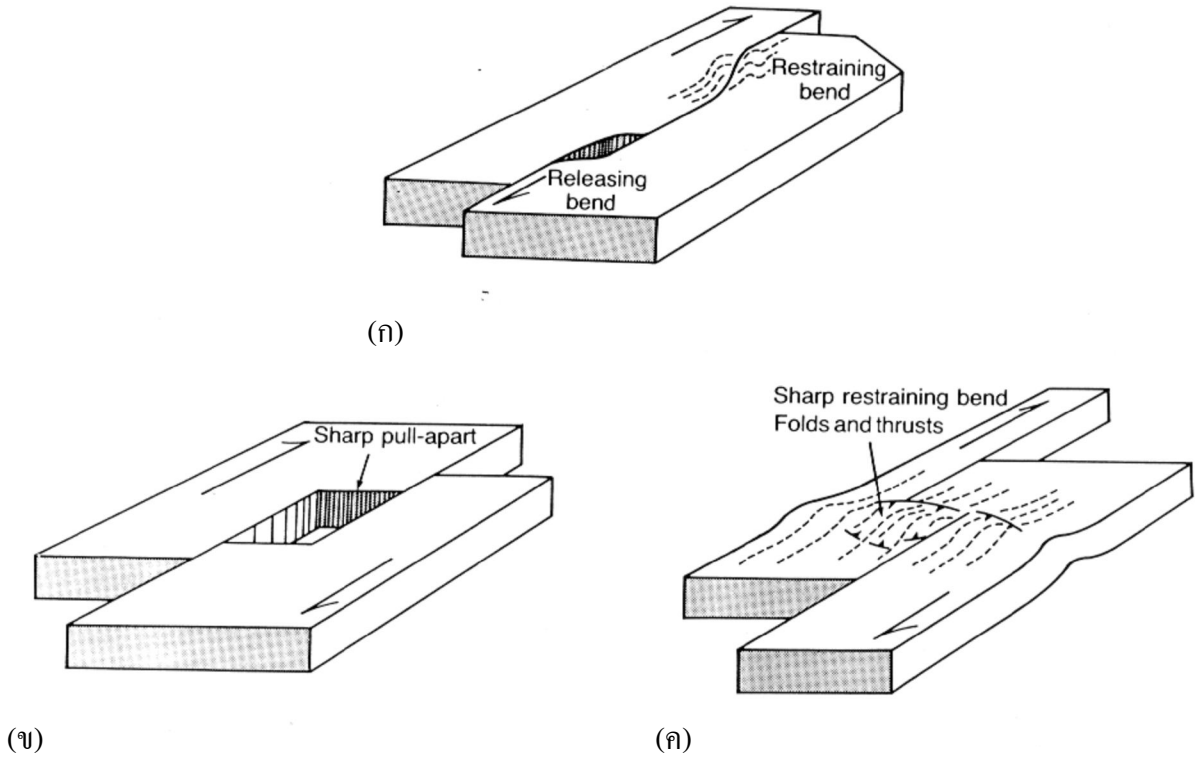
รูป 7.7 (ก) วิวัฒนาการของรอยเลื่อนแปลงรั่ว (leaky transform fault) เนื่องจากการเปลี่ยนขั้วการหมุน และ
(ข) รอยเลื่อนแปลงรั่วในอ่าวแคลิฟอร์เนีย

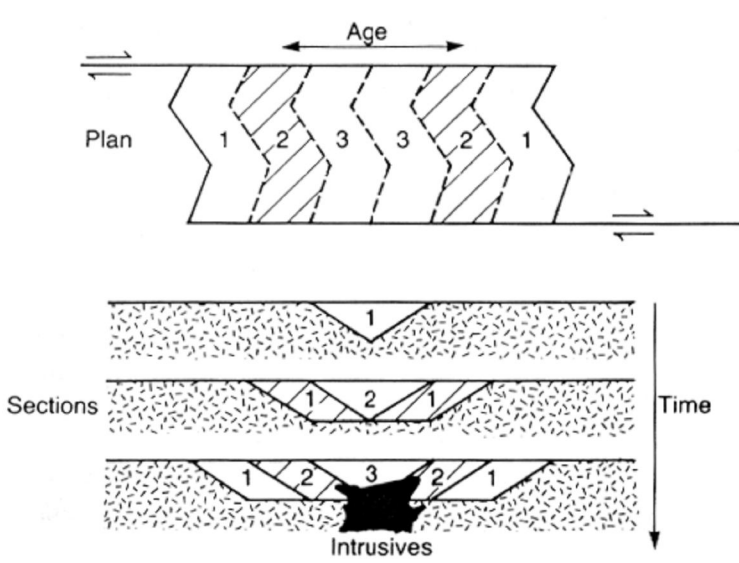

รูป 7.8

- (ก) แผนที่รอยเลื่อนอย่างง่ายบริเวณชายฝั่งแคลิฟอร์เนียทางตะวันตกของอเมริกา (Crowell, 1962)
- (ข) แผนที่ซึ่งเน้นเฉพาะรอยเลื่อนเหลี่ยมข้างซานแอนเดรียส ซึ่งเชื่อมต่อกับสันสมุทรฮวนเดอฟูคา (ทางตอนเหนือ) และแปซิฟิกตะวันออก (ทางตอนใต้) (Hallam, 1973)

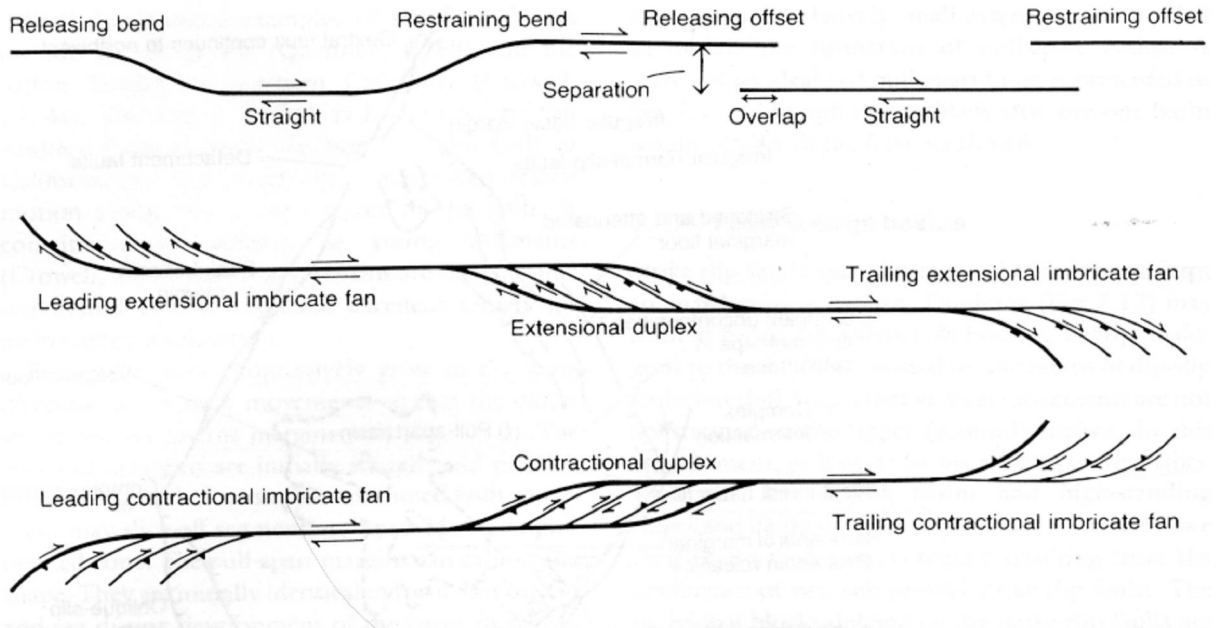

รูป 7.9 โครงสร้างที่เกิดขึ้นจากรอยเลื่อนเหลื่อมข้าง (wrench fault)
 (ก) ตรงส่วนโค้งรอยเลื่อน เกิดแอ่งดึงออก (pull-apart basin) บริเวณโค้งคลาย (releasing bend) และเกิดสันโค้งนูน บริเวณโค้งเลี้ยว (restraining bend)
 (ข) แอ่งดึงออกที่สูงชันชัดเจน (sharp pull-apart)
 (ค) สันโค้งนูน บริเวณโค้งเลี้ยว ทำให้เกิดโครงสร้างรอยโค้งและรอยเลื่อนย้อนได้ (Crowell, 1974)

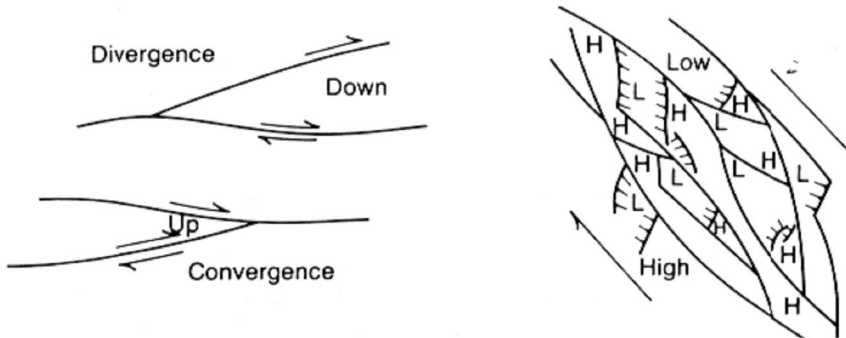

รูป 7.10 ขั้นตอนการเกิดแอ่งดึงออก เนื่องจากรอยเลื่อนเหลื่อมข้าง 2 รอย ในรูปเป็นแบบเลื่อนขวาเข้า จนในที่สุดอาจสิ้นสุดอาจสิ้นสุดโดยการเกิดหินอัคนีแทรกดัน (intrusive) เข้ามา

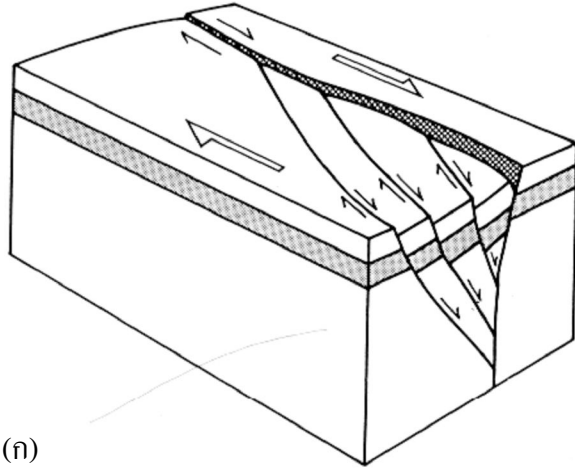
รูป 7.11 ภาพวาดแสดงแอ่งดึงออก (pull-apart basin) ในทางทฤษฎี (Crowell, 1974)

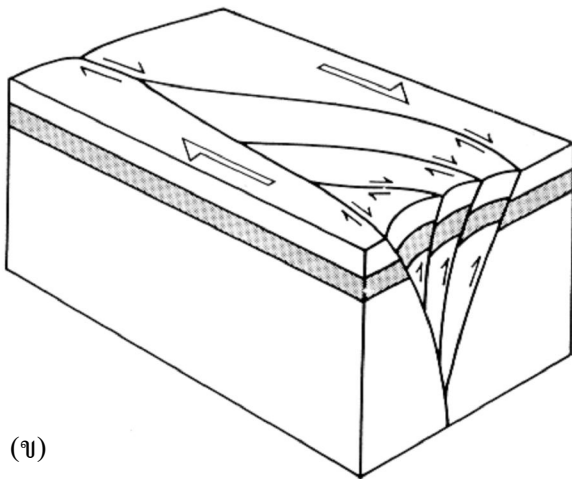
รูป 7.12 รอยเลื่อนเหลี่ยมข้างแบบขวา (dextral) เข้าชนิดต่างๆ (Woodcock & Fiber, 1986) จนทำให้ได้
 (ก) โครงสร้างโค้งงอขยุบลง (releasing bend) และโครงสร้างโค้งงอโค้งขึ้น
 (ข) โครงสร้างรอยเลื่อนเกยซ้อน (duplex structure) แบบดึงออก (extensional) จนเป็นแอ่ง
 (ค) โครงสร้างรอยเลื่อนเกยซ้อน (duplex structure) แบบดันเข้า (contractional) จนเป็นเนินเขา

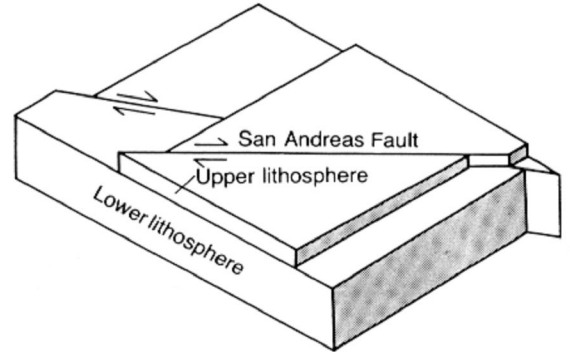
รูป 7.13 ลักษณะรูปแบบการยุบตัวอันเป็นผลมาจากรอยเลื่อนเหลี่ยมข้างที่โค้งและสานเกี่ยวกัน
 (ในรูปรอยเลื่อนเป็นแบบขวาเข้า) (Reading, 1980)

(ก)

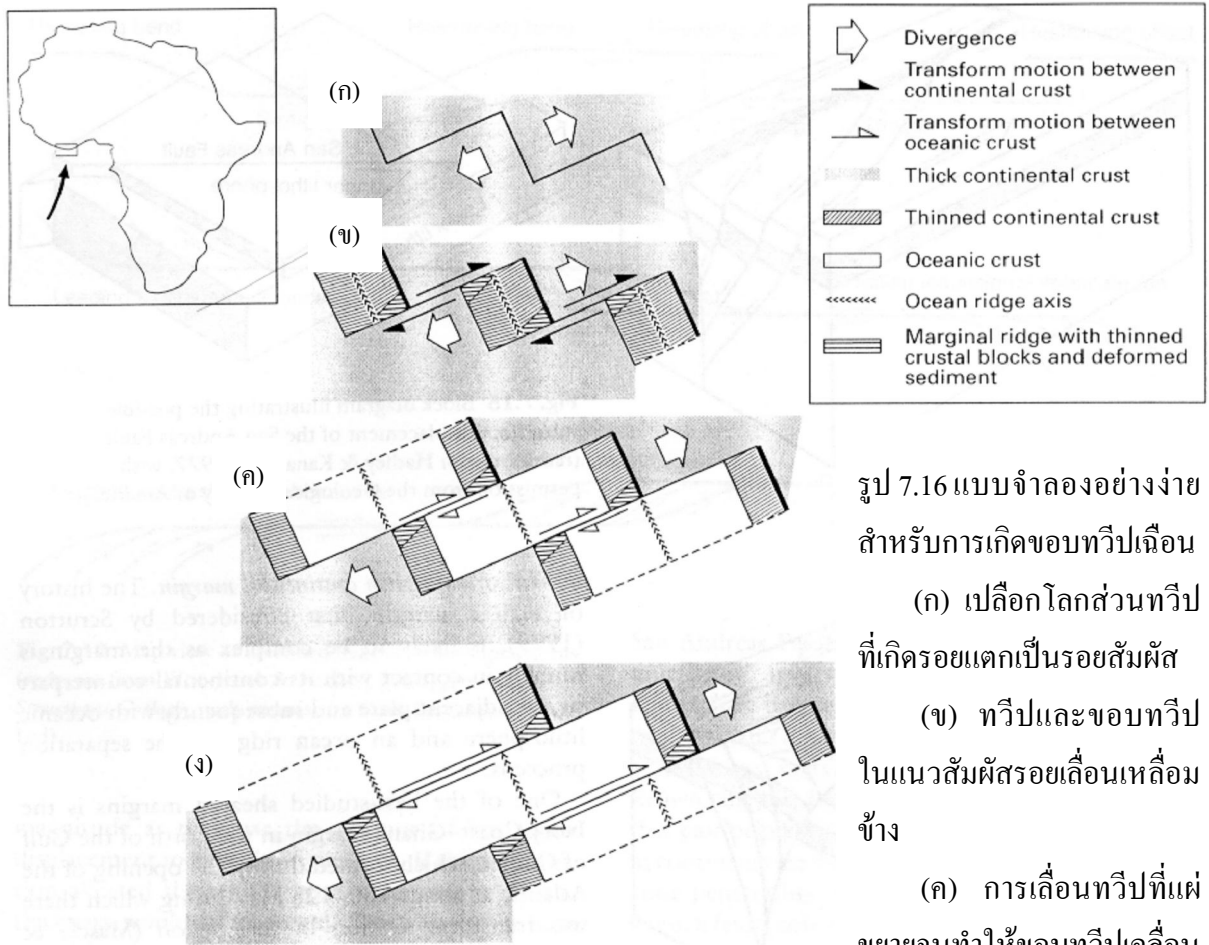

(ข)

รูป 7.15 (ขวา) แผนภาพแบบกล่อง (block diagram) แสดงถึงการเลื่อนแนวระดับใต้ดิน (subsurface displacement) ของรอยเลื่อนซานแอนเดรียสทางประเทศอเมริกาตะวันตก

รูป 7.14 (ซ้าย) โครงสร้างคอกไม้ (ก) แบบลบบซึ่งมักเกิดในพื้นที่ซึ่งมีรอยเลื่อนเหลื่อมข้างที่แสดงแรงดึงออกในโครงสร้างควบคู่ (duplex structure) และปรากฏรอยเลื่อนปกติในภาพตัดขวาง (ข) แบบบวกซึ่งมักเกิดในพื้นที่ซึ่งมีรอยเลื่อนเหลื่อมข้างที่แสดงแรงอัดเข้าในโครงสร้างควบคู่ และปรากฏรอยเลื่อนย้อนในภาพตัดขวาง (ให้สังเกตมีการ โค้งงอของชั้นหินด้วย) (Woodcock & Fishcher, 1986)

รูป 7.16 แบบจำลองอย่างง่าย สำหรับการเกิดขอบทวีปเฉียง

(ก) เปลือกโลกส่วนทวีปที่เกิดขึ้นแตกเป็นรอยสั้มผัส

(ข) ทวีปและขอบทวีปในแนวสั้มผัสรอยเลื่อนเหลื่อมข้าง

(ค) การเลื่อนทวีปที่แผ่ขยายจนทำให้ขอบทวีปเคลื่อนผ่านเปลือกมหาสมุทรที่ร้อน

(ง) การเกิดรอยแตกในมหาสมุทรที่จากการแผ่ขยายซึ่งเสร็จสมบูรณ์

(Masle & Blarez, 1987)